

Linux na desktopu

Pro Běžně Frustrované Uživatele

Martin Vicián • martin.vician@nic.cz

InstallFest • 4. března 2018

Obsah přednášky

- Přístup k operačním systémům v CZ.NIC
- Grafická rozhraní
- Nejčastější problémy
  - uživatelů
  - "správců" jejich desktopů
- Automatizace pomocí
  - FAI
  - Ansiblu

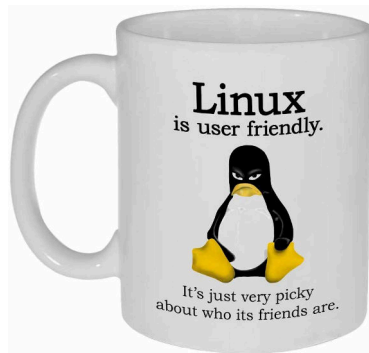
Neziskové sdružení CZ.NIC

- Správce národní domény .CZ
- Router Turrís (Omnia)
- Věříme open source technologiím
- Zvěřejňujeme programy pod open source licencemi (FRED, KNOT, TurrísOS, ...)
- Kurzy (Linuxu): <https://akademie.nic.cz>

Počítače v CZ.NIC

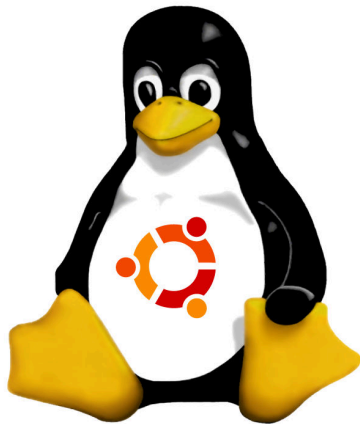
- Používáme open source operační systémy
- 98 % počítačů běží na GNU/Linux
- přibližně 15 % z toho nejsou techničtí uživatelé
- a přibližně 60 % jsou extrémně zkušení uživatelé

GNU/Linux - Ubuntu

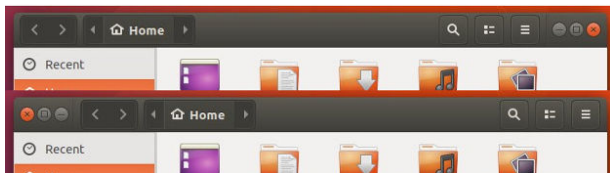
Zvoleno dle:

- dlouhodobé podpory od distribuce
- rozšířenosti distribuce
- použitelnosti a udržitelnosti distribuce
- velikosti komunity, dokumentace
- důrazu na desktop
- oficiální podpory výrobce notebooků

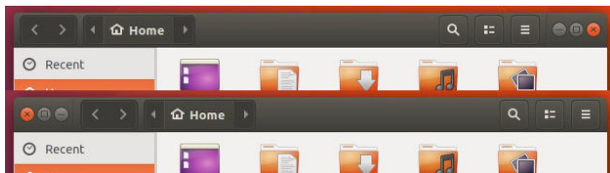
Ubuntu LTS a grafická rozhraní

Podpora	Verze	Rozhraní	Okenní tlačítka
2010 - 2015	10.04 LTS	Gnome 2	Vpravo (výchozí) i vlevo
2012 - 2017	12.04 LTS	Unity	Vlevo (výchozí) i vpravo
2014 - 2019	14.04 LTS	Unity	Jenom vlevo
2016 - 2021	16.04 LTS	Unity	Jenom vlevo
2018 - 2023	18.04 LTS	Gnome 3	Vpravo (výchozí) i vlevo

Ubuntu LTS a grafická rozhraní

Podpora	Verze	Rozhraní	Okenní tlačítka
2010 - 2015	10.04 LTS	Gnome 2	Vpravo (výchozí) i vlevo
2014 - 2019	14.04 LTS	Unity	Jenom vlevo
2018 - 2023	18.04 LTS	Gnome 3	Vpravo (výchozí) i vlevo

Ikony!

- 30 různých témat v repozitářích
- stovky na internetu
- změna přes (Unity/Gnome) Tweak Tool

Grafická rozhraní

Unity

- od 14.04 jde dát panel dolu
- podivné chování **ALT+TAB**
- okenní tlačítka vlevo
- slučování menu okna s horním panelem

Gnome 3

- podobné Unity (launcher → dock)
- ještě podivnější chování **ALT+TAB**
- uspání notebooku přes **ALT** nebo plugin
- chybí **tray** - řeší plugin
- uživatel si může instalovat doplňky bez **sudo**

Nejčastější problémy uživatelů

- *Za to může Linux!*
- Kompatibilita dokumentů:
  - *.doc, *.docx
  - formuláře v PDF
- Kompatibilita programů
- *Existuje jen málo problémů, které nevyřeší tři lidé píšící něco přibližně dvacet minut do příkazové řádky.*

Nejčastější problémy správců operačních systémů

- Podpora ze strany externích subjektů.
- Různé verze programů v různých distribucích.
- Rozmanitost (distribucí, rozhraní, programů, ...)

Nejčastější problémy správců operačních systémů

- Podpora ze strany externích subjektů.
- Různé verze programů v různých distribucích.
- Rozmanitost (distribucí, rozhraní, programů, ...)
- Uživatelé (nezávisle na OS)

Tři typy instalací:

1. Standardizované instalace
2. Nonroot instalace
3. Uživatelská individuální instalace

Uživatelská individuální instalace

gentoo linux

Z naší strany takřka nesupportovatelné.

Hello, I'd like to hear a Gentoo joke

Gentoo:

Nonroot instalace

- Uživatel nemá administrátorská práva.
  - Stablnější, otestované instalace a konfigurace.
  - Předkonfigurované interní nástroje.
  - Automaticky zapnuté zálohování!
  - Umíme rychle opravit nebo migrovat na jiný stroj.
  - Správa přes **SSH** nebo **VNC**.
  - Vhodné pro úplné linuxové nováčky.
-
- Problematictější aktualizace.
  - Všechny zásahy do systému se řeší s IT oddělením.
  - Konzervativnější bez nejnovějších vlastností.

Standardní instalace

- *Nonroot instalace s administrátorskými právy.*
- Flexibilnější, pro zkušenější uživatele.
- Rychlá a spolehlivá instalace v případě softwarového problému (např. po `rm -rf /`).
- Zálohování si uživatel zpravidla nevypne.
- Jak aktualizovat konfigurace interních systémů?
- Uživatel systém postupně mění.
- Jen pro LTS verze Ubuntu.

Automatizace

Pomocí FAI

Automatizace instalace - FAI

- FAI = Fully Automatic Installation <https://fai-project.org/>
- 17 let vyvíjený projekt
- Instalace z repozitářů distribucí
- Umožňuje:
  - určit balíky pro instalaci
  - určit rozdělení disku (vč. LUKS šifrování)
  - nahrávat soubory
  - skriptovat konfiguraci
- Instaluje balíky z repozitářů - vhodné kombinovat z vlastním zrcadlem.

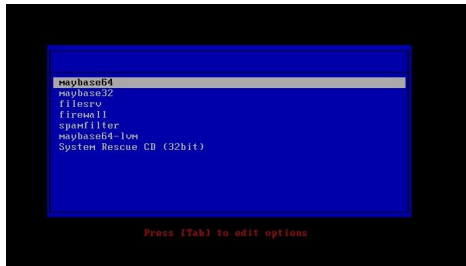
```
-----  
Fully Automatic Installation - FAI  
  
5.0   (c) 1999-2015  
Thomas Lange <lange@informatik.uni-koeln.de>  
-----
```


FAI - průběh

1. PXE booting (díky DHCP)
2. Připojení NFS disku s obrazy a konfigurací
3. Výběr předkonfigurované varianty instalace
4. Instalace a automatická konfigurace
5. Automatický reboot

Místo 1 - 2 lze použít CD nebo USB.

FAI - konfigurace DHCP serveru

Linux ISC DHCP server: `/etc/dhcp/dhcpd.conf`

```
subnet 192.168.1.0 netmask 255.255.255.0 {  
    # ...  
    filename "pxelinux.0"; # pod "/" TFTP serveru  
    next-server 192.168.1.253; # TFTP server  
    # ...  
}
```

OpenWRT (Turris): `/etc/config/dhcp`

```
config boot  
    option filename 'pxelinux.0'  
    option servername 'data'  
    option serveraddress '192.168.1.253'
```


FAI - konfigurace obrazů

V různých složkách dle konkrétních obrazů.

- **package_config** - určení balíčků k instalaci (pomocí **apt**)
- **disk_config** - určení rozdělení disku (rozšířený formát **fstab**)
- **files** - soubory, které se mají do systému nakopírovat při instalaci
- **hooks** - definované skripty, které se zavolají v různých částech instalace
- **scripts** - vlastní skripty v bashi pro závěrečnou konfiguraci
  - **\$target** - cesta k root výsledného systému
  - **\$ROOTCMD** - cesta k root výsledného systému (po chroot)
  - **fcopy** - kopírování podle různých obrazů ze složky **files**

Fully Automatic Installation - FAI

5.0 (c) 1999-2015

Thomas Lange <lange@informatik.uni-koeln.de>

Setting up openssh-sftp-server (1:6.7p1-5) ...
Setting up openssh-server (1:6.7p1-5) ...
Creating SSH2 RSA key; this may take some time ...
2048 93:97:a7:f2:14:27:a8:03:86:4b:b3:66:7d:d3:92:03 /etc/ssh/ssh_host_rsa_key.pub (RSA)
Creating SSH2 DSA key; this may take some time ...
1024 c0:68:0f:9e:23:4b:5c:40:4c:7a:68:14:8c:f4:68:46 /etc/ssh/ssh_host_dsa_key.pub (DSA)
Creating SSH2 ECDSA key; this may take some time ...
256 47:73:de:26:45:0a:2b:60:9c:19:2d:37:ef:e4:9b:6c /etc/ssh/ssh_host_ecdsa_key.pub (ECDSA)
Creating SSH2 ED25519 key; this may take some time ...
256 3a:60:f6:c3:71:dd:34:fe:0c:36:7b:f4:64:aa:f8:d3 /etc/ssh/ssh_host_ed25519_key.pub (ED25519)
Setting up procinfo (1:2.0.304-1) ...
Setting up psmisc (22.21-2) ...
Setting up pxelinux (3:6.03+dfsg-5+deb8u1) ...
Setting up rdate (1:1.2-6) ...
Setting up rstat-client (4.0.1-8) ...
Setting up rsync (3.1.1-3) ...
Setting up squashfs-tools (1:4.2+20130409-2) ...
Setting up strace (4.9-2) ...
Setting up syslinux-common (3:6.03+dfsg-5+deb8u1) ...
Setting up tcpdump (4.6.2-5+deb8u1) ...
Setting up usbutils (1:007-2) ...
Setting up xorriso (1.3.2-1.1) ...
Setting up debootstrap (1.0.67) ...
Setting up fai-client (5.0) ...
Setting up fai-doc (5.0) ...
Setting up fai-server (5.0) ...
You might want to check fai.conf and nfsroot.conf in /etc/fai if you
like to go with the defaults. You should edit /etc/fai/apt/sources.list
for faster access to a package repository.
Setting up tftpd-hpa (5.2+20140608-3) ...

Limity FAI

- Nutné mít přímé připojení na FAI server
- Rychlost závislá na připojení (k FAI, repozitářům)
- Těžkopádné vytváření obrazů
- Nešikovný uživatel si může přinstalovat systém
- Ladění stylem pokus - omyl
- Nelze mít proměnné (např. uživatelské jméno, heslo, ...)
- Dlouhodobě používáme pro CZ.NIC Akademii.

Automatizace

Pomocí Ansible

Automatizace konfigurace - Ansible

- Orchestrační software (automatizace konfigurace)
- Vytvořil Red Hat
- Komunikace pomocí SSH
- Není nutné instalovat agenta na cílovém stroji
- Nutné mít nainstalovaný Python
- Idempotentní
- Desítky (až stovky) naprogramovaných modulů pro různé konfigurace
- Vlastní příkazy

Ansible použití

- Proměnné co nelze ve FAI, Ansible umí dobře
  - host_vars
  - group_vars
- Umí skupiny a dědičnost proměnných
- Lze vyvíjet konfiguraci a díky idempotentnosti měnit jen nové věci.
- Lze uvést uživatele do "továrního" nastavení

```
ansible-playbook -i nonroot.yml playbooks/base.yml
```


Role

```
roles/nonroot/tasks/  
├── adduser.yml  
├── desktop.yml  
├── firefox.yml  
├── gnome_tweaks.yml  
├── hostname.yml  
├── main.yml  
├── nautilus.yml  
├── network_manager.yml  
├── packages.yml  
├── pidgin.yml  
├── printers.yml  
├── ssh.yml  
├── thunderbird.yml  
└── vpn.yml
```


Konfigurace

- Uživatele pro administrátorský přístup
- Skript pro generování žádosti o certifikát pro VPN
- Připojení na WiFi, VPN
- Záložky ve Firefoxu
- Záložky ve správci souborů
- Nastavení Thunderbirdu
- Nastavení XMPP klienta
- Nastavení tiskáren
- Hostname počítače (dále přístupné přes interní DNS)

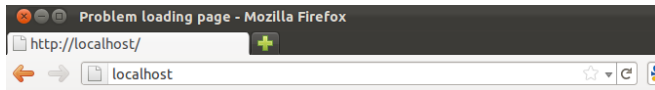

Ansible limity

- Nutné "přímé" SSH připojení
  - řešíme pomocí VPN
- SSH spojení není úplně rychlé
- Standardní instalace root uživatelů:
  - Nejde "jen" zveřejnit ansible playbooky
    - zvažujeme část konfigurace přesunout jako separátně spustitelný skript
- Některé konfigurace lze špatně automatizovat příkazem

Závěr

It works!

This is the default web page for this server.

The web server software is running but no content has been added, yet.

Vytváříme zajímavé projekty
kariera.nic.cz

